

A tűzgyújtással, tűzgyújtási tilalommal és a mezőgazdasági hulladék égetésével kapcsolatos jogi szabályozás

A 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelettel közzétett Országos Tűzvédelmi Szabályzat figyelembevételével, az OKF szakemberei által készített összeállításban áttekinthetjük a mezőgazdasági hulladék égetésére vonatkozó jogszabályokat. A szabályozás és a problémák számbavétele segítheti a gyakorlati szakemberek munkáját.

A tűzgyújtással, tűzgyújtási tilalommal és a mezőgazdasági hulladék égetésével kapcsolatos jogi szabályozás alapját a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet² (továbbiakban: R) 11. §-ában szabályozott tiltó rendelkezések képezik:

(1) Hulladékok nyílt téri, illetőleg háztartási tüzelőberendezésben történő égetése tilos.

(3) Vonalas létesítmény (közút, vasút, töltés, árok bevágás stb.) mentén - a létesítmény tengelyétől számított 100 méteren belül - bármely növényzet égetése tilos.

(4) Lábon álló növényzet, tarló, illetve növénytermesztéssel összefüggésben keletkezett hulladék égetése tilos, kivéve, ha jogszabály másként nem rendelkezik.

A növényi hulladék égetésének lehetőségét, a fenti tiltó szabályokkal szemben az alábbi különös anyagi és eljárási szabályok biztosítják:

- a) A védett és fokozottan védett életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról szóló 67/1998. (IV. 3.) Korm. rendelet³ hatálya a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény⁴ alapján védett és fokozottan védetté nyilvánított életközösségekre (pld. védett növénytársulások) terjed ki. Ennek megfelelően az e bekezdésben hivatkozott kormányrendelet 7. §-ának (4) bekezdése az erdőterületen található védett növénytársulásokban és vágásterületen történő égetésre terjed ki.
- b) A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény⁴ 21. § (1) bekezdésének b) pontja szerint természeti területen a felügyelőség engedélye szükséges: a gyepek, valamint a nád és más vízínövényzet égetéséhez. A hivatkozott jogszabály 4. § b) pontjában foglalt fogalom-meghatározás szerint természeti területnek minősül valamennyi olyan földterület, melyet elsősorban természetközeli állapotok jellemeznek.
- c) Az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény⁵ (továbbiakban: Etv.) az erdőben és annak kétszáz méteres körzetében való tűzgyújtást és annak kivételeit (vágástéri hulladék égetése, tűzrakó helyen kialakított tűz, mészégető, faszénégető) szabályozza.

Az Etv⁵ 67. § (1) bekezdése alapján fokozott tűzveszély esetén a miniszter határozatban - a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszterrel való egyeztetés mellett - az ország egészére vagy meghatározott területén lévő erdőre, valamint az erdő határától számított kétszáz méteren belüli területre - átmeneti időre - általános tűzgyújtási tilalmat rendelhet el. A tűzgyújtási tilalom elrendeléséről és annak feloldásáról szóló határozatot az erdészeti hatóság és a miniszter által vezetett minisztérium honlapján, valamint két országos napilapban, a közszolgálati televízióban és rádióban kell közzé tenni. A határozat közzététele időpontjának az első

közzététel időpontja minősül. A (2) bekezdés szerint megye, kistérség vagy település területére kiterjedő fokozott tűzveszély esetén - indokolt esetben, átmeneti időre - a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság, a főváros területén a Fővárosi Tűzoltó-parancsnokság egyetértésével vagy javaslatára az erdészeti hatóság is rendelhet el tűzgyújtási tilalmat. A tilalom elrendeléséről és annak feloldásáról szóló határozatot az erdészeti hatóság és a miniszter által vezetett minisztérium honlapján, valamint két országos napilapban, a közszolgálati televízióban és rádióban kell közzéadni. A határozat közzéadása időpontjának az első közzététel időpontja minősül.

Az erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet⁶ az Etv.⁵ hatálya alá tartozó erdőterületekre terjed ki. E rendelet az erdőterület vonatkozásában szabályozza az erdőkre vonatkozó tűzvédelmi szabályokat, ezen belül a tűzgyújtási tilalom időszaka alatt szükséges intézkedéseket.

- d) A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény⁷ (továbbiakban: Kvtv.) 48. § (4) bekezdése 1. pontja szerint a települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozik a háztartási tevékenységgel okozott légszennyezésre vonatkozó egyes sajátos, valamint az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó szabályok rendelettel történő megállapítása.
- e) A hatályos jogi szabályozás áttekintésénél ki kell emelni az OTSZ¹ 5. rész II. fejezetének 26. pontját, amely a tarló- és a növényi hulladék égetésének szabályait foglalja össze. E szabályok határozzák meg a tűzvédelem anyagi feltételeit.
- f) Az R² határozza meg a levegővédelmi ügyekben eljáró hatóságok feladat- és hatáskörét.

A fentiekben hivatkozott a)-c) pontok rendelkezései csupán meghatározott rendeltetésű területre terjednek ki (védett életközösségek, erdő és annak 200 méteres sávja, természeti terület). Kérdés, hogy a d.) pontban megjelölt önkormányzati rendeleti jogalkotási jogkör pótolja-e a hiányzó láncszemet a jogszabályi tiltás és az OTSZ¹ anyagi jellegű rendelkezései között.

A Kvtv.⁷ hivatkozott rendelkezése szerint a képviselő-testület rendeletalkotási jogköre: a háztartási tevékenységgel okozott légszennyezésre vonatkozó egyes sajátos, valamint az avar és kerti hulladék égetésére terjed ki. A rendelkezés így 3 szabályozási kört fog át:

- háztartási tevékenységgel kapcsolatos légszennyezés
- avarégetés
- kerti hulladék égetése

1: 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelettel közzétett Országos Tűzvédelmi Szabályzat
 2: a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet
 3: a védett és fokozottan védett életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról szóló 67/1998. (IV. 3.) Korm. rendelet
 4: a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
 5: az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény
 6: erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet
 7: környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény

Hogy az avarégetés alatt a belterületen történő avarégetést kell-e érteni, arra vonatkozóan a jogszabály nem ad támpontot, de a közvetlen szöveggörnyezetben levő kerti hulladék háztartási tevékenység fordulatok ezt valószínűsítik.

Az önkormányzatok rendeletei jellemzően az avar és kerti hulladék égetését rendezik az R² felhatalmazó rendelkezései alapján. Az, hogy az önkormányzatok ebben a körben milyen hatállyal, kire kiterjedően szabályozzák a mezőgazdasági hulladék égetését minden egyes településen, minden egyes települési önkormányzat döntésétől függően eltérően alakul, ami a szabályok gyors és hatékony áttekintését nehezíti.

A korábbi megállapításokat összegezve megállapítható, hogy míg az OTSZ¹ hivatkozott pontja mezőgazdasági rendeltetésű, külterületi ingatlanokra vonatkozó tűzvédelemmel kapcsolatos rendelkezéseket tartalmaz, addig mezőgazdasági területen levő avar-, a tarló-, a nád- és a növényi hulladék égetésére átfogóan feljogosító jogszabály nincs.

A fentiekből következően a növényi hulladéokra kimondott tűzgyújtási tilalom miatt az avar-, a tarló-, a nád- és a növényi hulladékégetésre vonatkozóan jogi szabályozás lenne szükséges ahhoz, hogy azok égetésének jogszerűségét illetően kétség ne merülhessen fel. A R² hivatkozott 11. § (4) bekezdése alapján a jogszabályalkotásra a lehetőség fennáll.

Így bár mezőgazdasági területen – a kivételeket felsoroló jogszabály hiányában – a megjelölt hulladék égetését megengedő jogi szabályozás nem áll rendelkezésre, az OTSZ¹ hatályos rendelkezései ettől függetlenül alkalmazhatók és alkalmazandóak. A tűzoltó így egy avartűznél azt figyelembe tudja venni, hogy az OTSZ¹ rendelkezéseit alkalmazták-e, az viszont nagy valószínűséggel nem fogja tudni megállapítani, hogy az égetés milyen jogszabály alapján történt. (az adott területen belterület vagy külterület, milyen művelési ágba tartozik (az erdőtörvény hatály kiterjed-e rá azaz erdőnek minősül-e vagy annak kétszáz méteres körzetén belül történt a tűzgyújtás). Így az egységes szabályrendszer hiánya miatt a jogi szabályozás áttekinthetlenné válhat.

Az OTSZ¹ alábbi rendelkezési irányadók a tarló- és a növényi hulladék égetésére, illetve tűzveszélyes tevékenységre vonatkozóan:

A tűzveszélyes tevékenységre vonatkozó jogi szabályozás:¹

4.1. Tűzveszélyes tevékenységet tilos olyan helyen végezni, ahol az tüzet vagy robbanást okozhat.

4.3. Alkalomszerű tűzveszélyes tevékenységet - a 4.4. bekezdés kivételével - előzetesen írásban meghatározott feltételek alapján szabad végezni. A feltételek megállapítása a munkát elrendelő feladata.

4.4. Amennyiben az alkalomszerű tűzveszélyes tevékenységet végző személy azt saját tulajdonában lévő létesítményben, épületben, szabadterén folytatja, úgy a feltételek írásbeli meghatározása nem szükséges.

1: 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelettel közzétett Országos Tűzvédelmi Szabályzat

2: a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet

3: a védett és fokozottan védett életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról szóló 67/1998. (IV. 3.) Korm. rendelet

4: a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény

5: az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

6: erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet

7: környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény

4.5. A külső szervezet vagy személy által végzett tűzveszélyes tevékenység feltételeit a tevékenység helye szerinti létesítmény vezetőjével vagy megbízottjával egyeztetni kell, aki ezt szükség szerint - a helyi sajátosságnak megfelelő - tűzvédelmi előírásokkal köteles kiegészíteni.

4.6. Az alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységre vonatkozó feltételeknek tartalmaznia kell a tevékenység időpontját, helyét, leírását, a munkavégző nevét és - tűzvédelmi szakvizsgához kötött munkakör esetében - a bizonyítvány számát, valamint a vonatkozó tűzvédelmi szabályokat és előírásokat.

4.7. Jogszámban meghatározott tűzveszélyes tevékenységet csak érvényes tűzvédelmi szakvizsgával rendelkező, egyéb tűzveszélyes tevékenységet a tűzvédelmi szabályokra, előírásokra kioktatott személy végezhet.

4.8. A tűzveszélyes környezetben végzett tűzveszélyes tevékenységhez a munka kezdetétől annak befejezéséig a munkát elrendelő - szükség esetén műszeres - felügyeletet köteles biztosítani.

4.9. A tűzveszélyes tevékenységhez a munkát elrendelő az ott keletkező tűz oltására alkalmas tűzoltó felszerelést, készüléket köteles biztosítani.

4.10. A tűzveszélyes tevékenység befejezése után a munkavégző a helyszínt és annak környezetét tűzvédelmi szempontból köteles átvizsgálni, és minden olyan körülményt megszüntetni, ami tüzet okozhat.

4.11. A szabadban tüzet gyújtani, tüzelőberendezést használni csak úgy szabad, hogy az a környezetére tűz- vagy robbanásveszélyt ne jelenthessen.

4.12. A szabadban a tüzet és az üzemeltetett tüzelőberendezést őrizetlenül hagyni nem szabad. Veszély esetén vagy ha arra szükség nincs, a tüzet azonnal el kell oltani.

4.13. Szabadban a tüzelés, a tüzelőberendezés használatának helyszínén olyan eszközöket, illetőleg felszereléseket kell készenlétben tartani, amelyekkel a tűz terjedése megakadályozható, illetőleg a tűz eloltható.

Az avar-, a tarló-, a nád- és a növényi hulladék égetésére vonatkozó szabályozás:¹

26.1. Az avar-, a tarló-, a nád- és a növényi hulladékégetés alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenység.

26.2. A tervezett - 26.1. bekezdés szerinti - égetés helyét, időpontját és terjedelmét a megkezdés előtt legalább 24 órával az illetékes hivatásos önkormányzati tűzoltóságnak írásban be kell jelenteni.

26.3. A tarlóégetést a learatott gabonatóblákon úgy kell végrehajtani, hogy a tűzterjedés irányában a hasznos vad elmenekülhessen. A tarlónak minden oldalról egyidejűleg történő felgyújtása tilos. Az égetéshez csak a tarlómaradványok használhatók fel. A szalmát elégetéssel megsemmisíteni, lábon álló gabonatóbla mellett tarlót égetni tilos.

26.4. Kukoricatarló-égetésnél a 26.3. bekezdésben foglaltakat kell értelemszerűen alkalmazni.

1: 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelettel közzétett Országos Tűzvédelmi Szabályzat

2: a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet

3: a védett és fokozottan védett életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról szóló 67/1998. (IV. 3.) Korm. rendelet

4: a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény

5: az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

6: erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet

7: környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény

26.5. A cséplési hulladékokat, így pillangósvirágú magvak hulladékait és egyéb hulladékot, a fatisztogatás hulladékait (a továbbiakban: növényi hulladékok), a hernyófészkeket és az arankafoltokat - megfelelő tűzvédelmi óvórendszabályok betartásával - csak a helyszínen szabad elégetni.

26.6. Tarló- vagy a növényi hulladékégetés csak úgy végezhető, hogy az a környezetére tűz- és robbanásveszélyt ne jelentsen.

Ennek érdekében

a) a tarlót, vagy az érintett szakaszokat az égetés megkezdése előtt legalább 3 méter szélességben körül kell szántani, és az adott területen az apró vadban okozható károk elkerülése érdekében vadriasztást kell végrehajtani. A fasorok, facsoportok védelmére a helyi adottságoknak megfelelő, de legalább 6 méteres védősávot kell szántással biztosítani;

b) a tarlóégetést 30 ha-nál nagyobb területen szakaszosan kell végezni, és csak az egyik szakasz felégetése után szabad a másik szakasz felégetéséhez hozzáfogni;

c) a tarlóégetés időtartamára tűzoltásra alkalmas kéziszerszámmal ellátott, megfelelő létszámú, kioktatott személy jelenlétéről kell gondoskodni, és legalább egy traktort ekével a helyszínen készenlétben kell tartani;

d) a tarló- vagy a növényi hulladékégetés célját szolgáló tüzet őrizetlenül hagyni tilos, és veszély esetén vagy ha a tüzre már szükség nincs, azt azonnal el kell oltani.

26.7. A tarló- vagy a növényi hulladékégetés befejezése után a helyszínt gondosan át kell vizsgálni és a parázslást, izzást - vízzel, földtakarással, kéziszerszámokkal stb. - meg kell szüntetni.

A jelenleg hatályos jogszabályok alapján a tűzoltó eljárása – az OTSZ¹ hivatkozott szabályainak vizsgálatán túlmenően – során azt kell megállapítani, hogy milyen területen történt a tűzgyújtás, égetés (külterület vagy belterület, ha nem belterület milyen művelési ágban van az adott ingatlan pl. erdő művelési ág, vagy más mezőgazdasági rendeltetésű ingatlan, nem minősül-e védett területnek). Ha a terület jogi jellege eldönthető és az nem minősül belterületnek, úgy a terület szerinti jogszabály és az OTSZ¹ rendelkezései szerint két kérdést kell tisztázni:

- a) Nem ütközött-e a tűzgyújtás – illetve égetés jogszabályi tilalomba (pl. Etv⁵).
- b) Betartásra kerültek-e az OTSZ¹ rendelkezései.

Ha viszont belterületre vonatkozóan történt az égetés, úgy az áttekintendő szabályrendszerek köre kiszélesedik:

- a) Nem ütközött-e a tűzgyújtás – illetve égetés jogszabályi tilalomba (pl. Etv⁵).
- b) Betartásra kerültek-e az OTSZ¹ rendelkezései.
- c) Milyen helyi szabályozás (önkormányzati rendelet) vonatkozik a területre.

A c) pont vonatkozásában külön vizsgálandó kérdés az, hogy az önkormányzat rendeletének hatálya kiterjed-e az égetésre, tűzgyújtásra vagy sem (hol történt az égetés: telekhatáron/utcai

1: 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelettel közzétett Országos Tűzvédelmi Szabályzat

2: a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet

3: a védett és fokozottan védett életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról szóló 67/1998. (IV. 3.) Korm. rendelet

4: a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény

5: az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

6: erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet

7: környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény

árokiparton/magántulajdonban levő ingatlanon). Csak ennek alapján dönthető el, hogy a rendelet hatálya kiterjed-e az adott tevékenységre, vagyis a rendelet alkalmazható-e.

Gyakran felmerülhet, hogy az égetés szabályszerű volt (azaz megfelelt az OTSZ¹ rendelkezéseinek) de nem volt jogszerű (hiányzik az égetési tilalom alól feloldó jogszabály). Ilyen esetben az a különös jogi helyzet áll elő, hogy egy jogszabályi tilalom ütközik anyagi jogi rendelkezésekkel.

A fentiek összegzéseként megállapítható, hogy a jelenlegi szabályozási rendszer sokrétűsége a jogalkalmazókat komoly kihívások elé állítja. Az átláthatóság és egyértelműség követelményének biztosítása érdekében, továbbá figyelemmel a Ket.-ben szereplő feszes ügyintézési határidőkre is, mindenképpen szükséges lenne a tűzvédelmet érintő előírások egyetlen szabályozóban történő szerepeltetése.

-
- 1: 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelettel közzétett Országos Tűzvédelmi Szabályzat
 - 2: a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet
 - 3: a védett és fokozottan védett életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról szóló 67/1998. (IV. 3.) Korm. rendelet
 - 4: a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
 - 5: az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény
 - 6: erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet
 - 7: környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény